VIORICA ZAHARIA
Universitatea Pedagogică
de Stat „I. Creangă”
din Chişinău

DRAMATURGIA NICOLETEI ESINENCU: PIESELE UNUI *PUZZLE* NONCONFORMIST

Abstract

Nicoleta Esinencu's special writing is part of current trend of young western theatre characterized by the use of a language that prefers stereotypes of a spoken language, depending on the characteristics of the world over which the playwright sets attention. The popular plays of the author such as *Fuck you, eu.ro. Bye!, A (II) Rh +, Zukerfrei* and others create an impression that they are parts of a work with a jigsaw structure, with a degree of intimate consistency logically structuring the created world. These short monologues are a proof of dramatic assiduous practice. And beyond the vulnerability of the naughty characters there is hidden what the author wants to reveal in the background.

Keywords: writing, nonconformity, jigsaw mosaic, temporal discontinuity, fractured perspective.

Scriitura aparte a Nicoletei Esunencu se înscrie în tendința generală a tinerei dramaturgii actuale occidentale, tendință caracterizată prin utilizarea unui limbaj simplu, facil de înțeles, destul de vulgar de foarte multe ori, pe gustul publicului larg. Un limbaj ce nu-ți cere vreo încordare intelectuală aparte. O tendință ce evită complexitățile limbajului literar, prioritate dându-li-se stereotipurilor limbii vorbite, în funcție de caracterul personajelor, de caracteristicile lumii asupra căreia îşi fixează dramaturgul atenția. Sunt lucruri ce țin, probabil, şi de un marketing teatral lipsit de pretenții inovatoare, dar în defavoarea artisticului.

Cazul dramaturgiei basarabene postsovietice este ceva mai specific, deoarece marea majoritate a reprezentanților acesteia rămân totuşi marcați de ultimii ani ai regimului comunist, deşi au fost scutiți de experiențe legate de teroarea cenzurii comuniste şi n-au avut nevoie de variate strategii de ocolire a acesteia. Aceştia nu mai sunt siliți să camufleze ceea ce au de spus într-un limbaj esopic şi să intercaleze subtexte şi mesaje diseminate. Tinerii dramaturgi de la noi vor şi pot spune totul cu voce tare şi clar. Iată de ce tonul multora dintre încercările dramaturgice actuale este adesea violent şi, pe alocuri, imoral.

Astfel de texte cu trăsături stilistice comune, ce ofensează o sensibilitate croită după tiparele clasice, sunt caracteristice în general dramaturgiei de început de mileniu trei. Dar în afara acestor asemănări, ceea ce considerăm drept trăsătură esențială a întregii

BDD-A6840 © 2012 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:54:49 UTC)

dramaturgii tinere contemporane sunt motivele de furie ale tinerilor şi nonconformismul lor. Un exemplu evident, în cazul pieselor Nicoletei Esinencu, este textul monologat care a şocat destul de multă lume la momentul publicării şi punerii în scenă, *Fuck you, eu.ro. Pa!*. Un text ce vorbeşte despre criza de identitate a unei tinere născute în comunism, martoră a prăbuşirii comunismului, dar lipsită de posibilitatea şi forţa de a se regăsi nici într-o ţară postcomunistă, nici în Europa la care a visat dintotdeauna. Este evidentă aici relaţia cu tonul violent a mai multor dramaturgi tineri occidentali, chiar dacă revolta autoarei se manifestă de pe cu totul alte poziţii. Totuşi motivele par să rămână aceleaşi: haotici, disperaţi, revoltaţi, tinerii dramaturgi de azi trăiesc deziluzia şi dezgustul societăţii de consum, se revoltă împotriva ideologiilor învechite, sunt în căutare de noi repere, din păcate, la fel de nesigure şi deziluzionante. De aceea personajele create de acest val de dramaturgi sunt mai mult decât o „generaţie pierdută”. Sunt o generaţie anonimă.

Pretextul de la care pleacă discursul din *Fuck you, eu.ro. Pa!*, „Tată, acesta este un eseu pentru un concurs anunţat de clubul tinerilor prim-miniştri. Ce mi-a dat ţara mea şi cu ce am răsplătit-o eu? Tată, eu n-am să particip la acest concurs. Eu nu corespund cerinţelor. Eu nu am trei copii. Unul pentru tata, unul pentru mama şi unul pentru ţară. Tată, trebuie să-ţi spun ceva…Copilăria mea a fost...”, e un prilej de a lăsa să curgă, ca într-un lung rechizitoriu, formele exasperării. Scriitura feminină a Nicoletei Esinencu naşte un text la graniţa poeziei, cu impresii amestecate, în care discontinuitatea temporală şi afectivă e marca, iar faptele rememorate se amestecă doar după logica suferinţei. Perspectiva fracturată, fuga de la o senzaţie la alta, faţă în faţă cu sărăcia, cu realitatea pestilenţială (inclusiv în relaţiile umane) în ţara în care cel mai mare vis al părinţilor este să le emigreze copilul în Vest, sunt pigmentate de cuvinte licenţioase. Eroina îndură blestemul de a se fi născut în ţara comunismului, iar dezgustul urlat faţă de realităţile ei consonează cu durerea pierderii identităţii naţionale şi a limbii în condiţia de imigrant.

Piesele mai cunoscute ale Nicoletei Esinencu, cea amintită anterior, *A(II) Rh+, Zukerfrei* etc., creează impresia că ar fi mai degrabă părţi componente ale unei opere mai vaste, cu o structură mozaicală, cu un anume grad de coerenţă intimă şi cu o structurare logică a unei proprii lumi în creare. Autoarea îşi creează propriul univers, propria „arie geografică”, propriile cutume creative recognoscibile. Un univers pe care tinde să-l retuşeze în permanenţă, cu o anumită doză de precizie şi cu un umor dur, fără compromisuri. Aceste false monologuri notează anumite spaime intime pe care autoarea le investeşte în obsesii polizate şi conceptualizate.

O altă caracteristică a textelor dramatice ale Nicoletei Esinencu este dimensiunea lor. Aceste scurte monologuri sau, mai degrabă, false monologuri, sunt dovada unui asiduu exerciţiu dramatic, receptiv la tendinţele actuale în domeniu. Autoarea apelează la un limbaj cotidian dur, libidinos, lasciv fără vreo menajare şi fără urmă de pudoare. E un limbaj provocator, folosit, probabil, cu o anumită doză de intenţionalitate, şi e adaptat personajelor pe care le pune în scenă. E aici o sete de o anumită doză de real, de refuz a artificiilor care nu exclud o necesitate pe alocuri stângaci camuflată cu o puritate imposibilă. Anume în această vulnerabilitate neaşteptată a personajelor sale obraznice, în cinismul lor se ascunde ceea ce autoarea vrea să dezvăluie în fundal.

BDD-A6840 © 2012 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:54:49 UTC)

Chiar dacă numele Nicoletei Esinencu a fost ceva timp legat de textul cu titlu provocator, jucat pe mai multe scene din Europa şi Asia şi care a provocat discuţii până şi în Parlamentul de la Bucureşti, aria de cuprindere a preocupărilor dramatice ale autoarei este mult mai largă. Ea reuşeşte să depăşească, în ultimele scrieri, problematica tipic generaţionistă. Falsele monologuri, puse în gura diverselor personaje, tratează/ pun probleme ale întregii societăţi, chiar dacă încă stăruie îndelung asupra frământărilor şi nonconformismului tinerilor de astăzi. De aceea piesele sale par a fi necesare zilelor noastre, drept protest în faţa violenţelor evidente ale acestei lumi. Fiecare alege ce vrea din mesaje: libertatea europeană sau avertismentul european, sau democraţia cu pumnul. O libertate-păpuşă, o sugestie doar, fragilă şi vulnerabilă, sau una adevărată impusă cu forţa. Mai important este că autoarea îşi trăieşte intens prezenţa în lume scriind un teatru subiectiv ce încearcă să se obiectiveze.

E suficient să citeşti una dintre ultimele piese, *A(II) Rh+*, în care, cu un talent aparte, cu destulă claritate şi suficientă agresivitate, sunt disecate infamia şi prostia. Textul prezintă drama individului înstrăinat în propria sa lume. Personajul se regăseşte într-o lume transformată, ale cărei schimbări însă este incapabil de a şi le însuşi. Autoarea înfăţişează încercările disperate ale personajului de a se readapta, demers care pare a fi imposibil, normele tradiţionale fiind practic înlocuite printr-un sistem inversat, dar perfect pus la punct. Se identifică o dezintegrare a sensului şi o înlocuire a lui cu un altul. Elementele acestuia, care la prima vedere par lipsite de logică, alcătuiesc o atmosferă de nebunie şi îşi potenţează efectul asupra publicului. Drama reprezintă astfel o provocare care se adresează în primul rând simţurilor şi nu raţiunii.

Zukerfrei face uz de acelaşi limbaj al străzii spus cu expresivitatea furiei, în stilul unui climat dramaturgic american. Personajele piesei, fratele şi sora, sunt martorii prăbuşirii imperiului sovietic şi victimele perpetuei perioade de tranziţie postsovietice: „Mama noastră lucrează la biroul de paşapoarte. Ea spune că nu ia scump pentru un paşaport (...) Mama ştie cum şi cui să-i dai 5 euro la vamă să nu-ţi controleze bagajele / Mama ştie pe la ce vamă e mai bine să ieşi din ţară / Mama ştie cum să-ţi schimbi paşaportul (...) Mama ştie la cine poţi să cumperi de lucru în Portugalia (...) Mama ştie o marcă de automobil unde încap doi oameni lângă motor (...) Mama ştie unde şi la cine poţi să cumperi în Italia permis de şedere (...) Mama poate să găsească cu cine să te căsătoreşti în Germania ca să obţii mai repede cetăţenie (...) Mama poate să te ajute să-ţi vinzi rinichiul în Israel.” În scriitura cu construcţie muzicală, ca o simfonie cu laitmotive, autoarea accentuează tonul militant şi zgândăreşte sensibilitatea cititorului şi publicului cu manifestul intens revendicativ. Construind un discurs al exasperării, în spatele fiecărui enunţ, autoarea lasă să se audă un strigăt prelung. Construcţiile nominale rostite răspicat sunt dominante în acest text incandescent. Între frazele repetitive în care Nicoleta Esinencu cultivă stridenţa, presărând cu obstinaţie cuvinte ca suicid, vomă, sugar free, aditivi, îndulcitori, adică mai tot ce compune universul nostru artificial, se face totuşi loc şi acţiunilor umilitoare ale verbului şocant. În textul construit ca un monolog „la două mâini”, perechea soră-frate e ipostaziată la vârste diferite, pedalând pe trăsăturile-tip ale anilor. În copilărie, naturali, adorabili, cu o doză bună de firesc, marşează pe candoare şi inocenţă în faţa dovezilor de sărăcie şi a autorităţii de nediscutat a mamei. În adolescenţă, metalişti,

BDD-A6840 © 2012 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:54:49 UTC)

rujați în nuanțele satanismului, dar cu o lacrimă mare de clovn hipersensibil sub ochi, sunt încrâncenați, neputincioşi, agresivi şi revendicativi față de mama (poate defuncta URSS şi moştenitoarea ei de drept). Ca în final să ajungă nişte tineri cu răbdarea epuizată, îngrețoșați de amănuntele scabroase din care se compune viața familiei, sinucigaşi la limita crizei de nervi. Marcați de sechelele lăsate de o mamă care şi-a neglijat copiii. Scăpați doar teoretic de sub influența ei, copiii sunt bulversați, şocați, lipsiți complet de anticorpi pentru noile realități. În teatrul social practicat de Nicoleta Esinencu, cauza pentru care militează textul câştigă, de fiecare dată, în pregnanță. Chiar dacă revendicările sunt strigate exasperat-agresiv, autoarea construieşte bine această lume din carne şi sânge, din greață şi sinucidere.

Nicoleta Esinencu poate fi percepută pe bună dreptate drept o portavoce a confuziilor şi deziluziilor tinerei generații, a pretențiilor emblematice pe care le recuză fără reținere, deoarece, în primul rând, tânăra dramaturgă urăşte îndoctrinarea. Dar mai e ceva: ochiul ei are posibilitatea de a vedea mai departe şi mai profund. De unde certitudinea că are de spus ceva şi poate s-o spună altfel. Disprețuind realismul, sordidul cotidian, ea nu-l poate refuza totuşi şi încearcă să se îndepărteze de el cu orice preț. Prețul este, uneori, prea mare: ruperea în bucăți a subiectului, eliptismul, încălcirea referințelor şi caracterul facultativ al mesajului. Eşti uneori silit, în locul oricărei analize, să te mulțumeşti cu o impresie generală asupra textului. Impresia generală e că autoarea, personaj camuflat, are miza cea mai mare. Într-o lume fără repere, penetrează o delicată voce feminină, care aparține, nici mai mult nici mai puțin, Nicoletei Esinencu.

BDD-A6840 © 2012 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:54:49 UTC)